

Arvamused ja ettepanekud haridus- ja teadusministri määruse „Kutsekeskhariduse riiklik õppekava“ eelnõule

<p>KAITSEMINISTEERIUM</p> <p>Kaitseministeerium toetab kavatsust lisada riigikaitseõpetus kutsekeskharidusõppes üldharidusõpingute hulka, et suunata noori senisest rohkem mõistma oma võimalusi ja kohustusi riigikaitsega seonduvalt. Leiame, et riigikaitseõpetus avaldab positiivset mõju noorte kaitsetahtele, mistõttu peame vajalikuks muuta kohustuslikuks ka senine riigikaitseõpetuse välilaagri valikmoodul. Paljud kutseõppeasutused on kooli õppekavadega juba praegu muutnud riigikaitseõpetuse välilaagri kohustuslikuks ning õpilaste tagasiside selles osas on olnud positiivne. Kutseharidusreform saab siinkohal olla heaks eeskujuks tulevikus muuta ka üldhariduskoolides kursus „Praktiline õpe välilaagris“ kohustuslikuks, sest ka täna on see kursus üks kõige populaarsemaid valikkursusi Eesti haridussüsteemis. Koolist kaasa saadav positiivne hoiak riigikaitse suhtes ning oskused ja teadmised kriisiolukorras toimetulekuks on praeguses julgeolekukeskkonnas Eesti ühiskonna hakkamasaamisel määrava tähtsusega. Samuti aitavad välilaagris omandatud kogemused noortel julgemalt ja teadlikumalt läbida ajateenistuse, et hiljem täiskasvanuna olla parem reservväelane, kellele tugineb kogu Eesti riigikaitse“.</p>	<p>Mitte arvestada</p> <p>Oleme seisukohal, et vajalik on tagada põhikooli järgses õppes õppijate võrdne kohtlemine sõltumata sellest kas keskharidust omandatakse gümnaasiumis või kutseõppeasutuses. Sarnaselt gümnaasiumiharidusega kehtestatakse kutsekeskhariduse tasemel riigikaitseõpetuse teooriaosa kohustusliku üldharidusõpingute moodulina ja koolid võivad pakkuda õpilastele praktilist õpet välilaagris ühe valikõpingute moodulina nimetusega „Riigikaitseõpetuse välilaager“. Moodulite kirjeldused fikseeritakse kutsekeskhariduse riikliku õppekava lisades 1 ja 15.</p> <p>Tulevikuvaates on võimalik kohustuslik riigikaitseõpetus (teooriaosa ja välilaager) kehtestada ühtse keskhariduse standardiga kõigile keskhariduse tasemel õppivatele noortele.</p>
<p>MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM (võrdsuspoliitika osakond)</p> <p>Jäi silma, et eelnõus on § 4 lõige 3 punkt 5-s räägitud üldinimlikest ja demokraatlikest väärtustest. Mõisteid pole sisustatud ja need erinevad põhikooli riikliku õppekavas ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas kirjeldatud üldinimlikest ja ühiskondlikest väärtustest, mis on õigusaktides ka sisustatud. Teeksime ettepaneku, et ka kutsehariduse riiklik õppekava jääks kasutusel terminite juurde ja selgitataks lahti, mis on antud väärtuste sisu või lisataks viide gümnaasiumi riikliku õppekava määrusele.</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Määruses § 4 lõige 3 punkti 5 sõnastust on korrigeeritud asendades lauseosa „<i>demokraatlikest väärtustest</i>“ lauseosaga „<i>demokraatliku ühiskonna väärtustest</i>“.</p> <p>Käesolevas ühiskondlik-poliitilises situatsioonis peame oluliseks rõhutada demokraatiat kui ühiskonna olulist väärtust, mis aitab tagada inimeste vabaduse, võrdsuse ja kaasatuse otsustusprotsessidesse, luues aluse õiguspärasele ja läbipaistvale valitsemisele, kus kõigil kodanikel on võimalus avaldada oma arvamust ja osaleda sallivust, mitmekesisust ja üldinimlikke põhiväärtusi arvestava ühiskonna kujundamises.</p>

	Mõisted seletatakse lahti määruse seletuskirjas võttes aluseks gümnaasiumi riiklikus õppekavas toodud definitsioonid.
<p>Väga positiivne on, et kohustusliku üldharidusõpingute moodulite all on sotsiaalainete juures on välja toodud LGBT+ teemad ning seksuaalse nõusoleku teemad. Paluksime tungivalt kaaluda ka gümnaasiumi riiklikus õppekavas olemasolevat punkti: "analüüsib näidete alusel soostereotüüpide põhjusi, nende piiravat mõju inimese minapildile, käitumisele, suhetele ja valikutele" lisamist. Soolise võrdsuse temaatika sisuline käsitlemine õppekavas on eriti oluline arvestades noorte tüdrukute ja poiste järjest lahknevaid hoiakuid ning negatiivseid trende poiste hoiakutes näiteks naiste poliitikas osalemise küsimuses (neid trende on välja toonud rahvusvahelise kodanikuhariduse uuringu tulemused, aga ka soolise võrddõigussikkuse monitooring ja Eurobaromeetri viimased soostereotüüpide teemalised tulemused). Siiski küsiks, mis põhjusel on võrreldes gümnaasiumi riikliku õppekavaga on seksuaalsuse teema hindamiskriteeriumites kasutatud järgnevat väljendit "stereotüüpide mõju inimese seksuaalkäitumisele", kui gümnaasiumi riiklikus õppekavas on juttu soostereotüüpide mõjust?</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Lisas 1 esitatud üldharidusõpingute mooduli „Sotsiaaalained“ hindamiskriteeriume on täiendatud ettepanekus toodud kirjega „analüüsib näidete alusel soostereotüüpide põhjusi, nende piiravat mõju inimese minapildile, käitumisele, suhetele ja valikutele“ ja muudetud seksuaalsuse teema hindamiskriteeriumites olevat mõistet „stereotüüpide...“ asendades selle vastavalt mõistega „soostrerotüüpide...“</p>
<p>Lisaks - need õppekavad (nt ehitustehnoloogia, külalismajandus, jätkusuutliku ettevõtluse korraldus, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õppekava, aga võib-olla on seoseid veel), mille lõpetajad hakkavad tegutsema töökohtadel, kus nad mõjutavad näiteks füüsilise ruumi ligipääsetavust või digiligipääsetavust, peaksid sisaldama inimese elukaarel põhinevat ligipääsetavuse käsitlust. See on vajalik, et praktikud teaksid, miks on vajalik oma tööloigus ligipääsetavuse tagamine, mis õigusaktid ligipääsetavust reguleerivad, kuidas praktilisi lahendusi ellu viia ja kuidas vältida levinud vigu.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Õppekavade arendamise seisukohalt on vajalikud täpsemad ettepanekud (konkreetsed sisendid), millele tähelepanu pöörata. Edastame kirjas viidatud tähelepanekud koolidele palvega rakenduskavade koostamisel nendega arvestada.</p>
<p>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium esitab hilinemega Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse tähelepanekul kommentaarid kutsekeskhariduse riikliku õppekava määruse eelnõu kohta.</p> <p>Kommentaarid puudutavad eelnõu lisasid.</p> <p>Mitmete õppekavade puhul viidatakse õpiväljundites ja hindamiskriteeriumides standardiorganisatsioonide koostatud standardite</p>	<p>Arvestatud.</p>

<p>kohustuslikule kasutamisele (nt lisa 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14).</p> <p>Juhime tähelepanu, et standardite järgimine on üldjuhul vabatahtlik ning toote nõuetele vastavuse seaduse (TNVS) § 42 lg 6 kohaselt on lubatud standardile kohustuslikku viidet sätestada üksnes Eestile rahvusvahelisest õigusest või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate kohustuste täitmisel. Kui standardi kohustuslik kasutamine ei tulene Euroopa Liidu õigusaktist või rahvusvahelisest kokkuleppest, tuleks standardite kasutamisele viidata soovituslikult või muuta sõnastust üldisemaks standardeid eraldi välja toomata.</p> <p>Lisaks tundub, et mitmetes lisades on kasutatud „standardeid“ pigem nõuete, õigusaktide, põhimõtete või kokkulepitud taseme tähenduses ning ei ole mõeldud otseselt standardiorganisatsiooni koostatud standardeid. Kuna lisades on viidatud ka viimati mainitutele, siis teeme ettepaneku parema selguse huvides asendada sõna „standarditele“ sõnaga „nõuetele“, „õigusaktidele“, „põhimõtetele“ vms (nt lisa 2, 3, 7, 8, 10, 13) seal, kus otseselt standardeid ei ole mõeldud.</p> <p>Loodame, et saate need kommentaarid arvesse võtta. Õiguskantsleri büroo on välja toonud, et standardile kohustuslik viitamine õigusaktis ei ole kooskõlas põhiseadusega.</p>	
<p>RAHANDUSMINISTEERIUM</p>	
<p>Rahandusministeerium kooskõlastab haridus- ja teadusministri määruse „Kutsekeskhariduse riiklik õppekava“ eelnõu järgmise märkusega.</p> <p>Riikliku õppekava uuendamine on toonud rahatarkuse teemad sisse gümnaasiumisse, samuti peaksid isikliku rahandusega seotud teemad olema ka kutsekeskhariduses selgemalt esile toodud. Kahjuks ei leia neid eriti üldainete alt (matemaatika ja sotsiaalsained), ega erialade kirjelduste alt. Kui neid kutsekeskhariduse õppekavas esile pole toodud, siis sõltub rahatarkuse andmine vaid õpetaja enda huvist ja soovist.</p> <p>Rahatarkuse teema käsitlemise juhendmaterjal gümnaasiumi- ja 4. taseme kutsehariduse õpetajatele on siin: fin.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Rahatarkuse teema käsitlemise juhendmaterjal gümnaasiumi- ja 4. taseme kutsehariduse õpetajale.pdf .</p> <p>Väljavõtte:</p> <p>Lisa 1 kohustuslike üldharidusõpingute moodulitest:</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Õppekava moodulite „Oskused eluks ja tööks“, „Matemaatika“ ja „Sotsiaalsained“ kirjeldusi on täiendatud rahatarkuse omandamist käsitletavate õpiväljundite ja/või hindamiskriteeriumitega.</p> <p>Lisaks edastame kirjas viidatud tähelepanekud koolidele palvega rakenduskavade koostamisel nendega arvestada.</p>

<p>3. Matemaatika puhul on märgitud üksnes maksude ja laenudega seotud arvutused (3.1), rahatarkus võib sisalduda eluliste ülesannete all, aga see ei pruugi seda üldse tähendada, kui seda pole eraldi välja toodud. Riiklik õppekava IV kooliastme matemaatikas toob rahatarkuse teemad välja riiklikus õppekavas siin: G Ainevaldkond "Matemaatika" - Õppekava materjalide veeb - Õppekava materjalide veeb</p> <p>7. Sotsiaallainete all on sees vaid allika kriitilisus (7.3) ja pere eelarve koostamine (7.6)</p> <p>Riiklikus õppekavas on toodud välja aga järgmised punktid (vt G Ainevaldkond "Sotsiaallained" - Õppekava materjalide veeb - Õppekava materjalide veeb):</p> <p><i>võtab vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;</i></p> <p>Ühiskonnaõpetus: Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng; Kommunikatsioon, infopädevus; Ettevõtlikkus ja finantskirjaoskus</p>	
<p>Valikõpingute moodulis on Ettevõtlusõpe, mis samuti ei sisalda ainsatki vaatepunkti isiklikust rahandusest. Nii on õpilasel keeruline luua isiklike seoseid ettevõtte tegevuskulude ja investeeringute võimalustega. Ettevõtlike kõrval tuleb eelkõige õppida juhtima isiklikku raha kasutamist. Nii nagu gümnaasiumite puhul ei ole õpilasfirmade programm piisav, kui see ei kätke endas isiklikku rahatarkust, seepärast on uuendatud ettevõtlusõppe ja majanduse õpikus isikliku rahanduse teemasid ka rohkem sees. Rahatarkuse teemad tuleb paremini siduda punktidesse 1–3. Nt välja tuua teema raha, maksevahendid ja finantstooted, et mõista raha väärtuse muutumist, riiklike finantsasutuste rolli ja finantseenuste pakujate usaldusväärsuse kontrollimise olulisust. Ettevõtlikega käib kokku ka kindlustamise teema.</p> <p>Samuti tuleb rahatarkuse aspekte selgemini käsitleda erialade kirjeldustes. Näiteks punktist 5 tööturu toimimise põhimõtete all on rahatarkusega seotud hindamiskriteeriumi: selgitab ressursside (raha, aeg, inimesed) vajadust ja säästmise võimalusi, arvestades enda seatud eesmärkidega;</p> <p>Digipädevuste kirjelduses käib läbi allika kriitilisus, aga mitte finantspettuste riskide äratundmine, mis otseselt puudutab nii tavainimesi kui ettevõtteid.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Ettevõtlusõppe mooduli sisuks on ettevõtte loomiseks vajalike baasteadmiste ja -oskuste omandamine. Isikliku raha kasutamisega seonduvad kompetentside arendamine toimub moodulites „Oskused eluks ja tööks“, „Matemaatika“ ja „Sotsiaallained“.</p> <p>Edastame kirjas viidatud tähelepanekud koolidele palvega rakenduskavade koostamisel nendega arvestada.</p>

<p>Seega leiame, et rahatarkuse osa kutseõppes on puudulik nii üldainetes kui erialade õppekavades ning need vajavad seetõttu selles aspektis täiendamist. Suur võlgnike arv ja kasvav finantspettuste maht näitab, kui oluline on rahatarkusõpe kõigis kooliastmetes, et rahaga targalt majandada, hinnata laenuriske (nii era- kui ettevõttelaenude puhul) ja pettuste riske.</p>	
<p>TÖÖANDJATE KESKLIIT</p>	
<p>Eelnõu eesmärk seletuskirja kohaselt on suurendada põhikoolilõpetajate valikuvõimalusi, et noored ei jääks enne kutse- või kõrghariduse diplomi omandamist haridussüsteemist kõrvale.</p> <p>Meie hinnangul on eelnõu sisu eelnõu eesmärgiga vastuolus. Täna on kutsekeskhariduse õppekavad kas kolme- või nelja-aastased. Kutsekeskhariduse õpilaste jaoks on oluline, et lisaks kutseharidusele omandavad nad ka keskhariduse ja vastupidi. Eelnõu seletuskirja §6 ütleb selgesti, et edaspidi on võimalik vaid nelja-aastane kutsekeskharidus. Seega valikuvõimalusi jääb vähemaks ja eelnõukohane nelja-aastane kutsekeskharidus ei pruugi osutada ka piisavalt atraktiivseks alternatiiviks kolme-aastase keskhariduse kõrval</p> <p>Meie seisukoht on, et uusi nelja-aastaseid kutsekeskhariduse õppekavu tuleks nelja-viie aasta jooksul rakendada paralleelselt, kuni on võimalik pilootõppekavade mõju hinnata. See võimaldab minimeerida riske, et ressurssidest tuleb puudu või uued õppekavad ei ole piisavalt atraktiivsed põhisihtrühmade jaoks (noored, kelle haridustee piirdub täna põhikooliga). Nii atraktiivsuse võimalikule langusele kui õppejõudude puudusele on viidatud ka eelnõu seletuskirjas.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Käesoleva määruse väljatöötamise tingis asjaolu, et kehtiva regulatsiooni kohaselt on kutsekeskharidusõppe maht 180 EKAPit (õppekava nominaalkestus 3 aastat) ja erandid õppe mahu suurendamise osas sätestatakse asjaomases riiklikus õppekavas.</p> <p>Määruse eelnõu paragrahvis 6 toodud õppe maht puudutab üksnes kõnealuse määruse eelnõus paragrahvi 1 lõikes 2 esitatud 13 uut kutsekeskharidusõppe õppekava, mida soovitakse katseliselt rakendada 2025/26 õppeaastast.</p> <p>Samas jätkub 2025/26 õppeaastal vastuvõtt ka seni kehtivatele kutsekeskhariduse õppekavadele, mille nominaalkestvus on 3 aastat.</p> <p>Haridus- ja teadusministeeriumil on kavas seirata uut alustel koostatud kutsekeskharidusõppe õppekavade rakendumist nende katselisest rakendamisest ehk juba 2025/26 õppeaastast alates.</p>
<p>Teeme ettepaneku mitte kohustada koole kutsekeskhariduse õppekavu planeerima nelja-aastasena, vaid jätta valikuvõimalus 3 kuni 4-aastase õppekava vahel, vajadusel kooskõlastades kutsenõukogudega. Edasiõppimiseks kolme-aastaste õppekavade puhul soovitame vajadusel luua vaheaasta/moodulõppe võimalused koostöös üldhariduskoolide või kõrgkoolidega.</p>	<p>Mitte arvestatud.</p> <p>Vt eelmist punktis toodu selgitust.</p>
<p>Eeltoodust lähtuvalt teeme ettepaneku määruse eelnõu ümbernimetamiseks järgmises sõnastuses: <u>määrus „Rakendusliku keskhariduse ja kutsekeskhariduse riiklikud õppekavad“</u> säilitades seejuures uueneva eelnõuga ka 3-</p>	<p>Mitte arvestatud.</p> <p>Mõiste „<i>rakenduslik keskharidus</i>“ kasutusele võtmiseks tuleb muuta Eesti Vabariigi haridusseadust, mis on pikem protsess ja väljub käesoleva õigusakti menetluse raamidest.</p>

<p><u>aastase kutsekeskhariduse omandamise võimaluse.</u></p>	<p>Haridusvaldkonna arengukava 2021 – 2035 nähakse ette ühtse keskhariduse standardi koostamist, mille käigus on võimalik lahendada ka antud küsimus.</p>
<p>Lisaks teeme ettepaneku määruse eelnõus ette näha 4-aastaste pilootõppekavade rakenduvuse laiapõhjalise analüüsi ja mõjude hindamise läbiviimise kohustust (2030.a.), mille tulemused saab määruse <u>muutmise vajaduse ilmnemisel</u> aluseks võtta. See tagaks kutseharidussüsteemi jätkusuutlikkuse ka negatiivsete analüüsitulemuste korral (et poleks vaja kogu kutseharidussüsteemi taas nullist üles ehitada).</p> <p>Eeltoodut arvesse võttes tuleks uued riiklikud (3- ja 4-aastased) õppekavad lõimida selliselt, et esimene poolaasta koosneks ühistest õppemoodulitest-eeldades, et ka vastuvõtt toimuks ühistel alustel. See võimaldaks ühise õppeperioodi jooksul välja selgitada õppijate reaalsed võimekused, võimalused ja soovid õpingute edasiseks jätkamiseks kas 3-aastases kutsekeskhariduse tasemeõppes või 4-aastases rakenduskeskharidusõppes. Kindlasti aitaks selline lähenemine kaasa ka õppekorralduse ressursitõhususele.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>„Õiguspoliitika põhialused aastani 2030“ näeb ette järeelhindamise läbiviimise seaduse eelnõude jõustumise järel ja tavapäraselt selliseid norme ministrit määruse eelnõudes ei looda.</p> <p>Haridus- ja teadusministeeriumil on kavas seirata uut alustel koostatud kutsekeskharidusõppe õppekavade rakendumist juba 2025/26 õppeaastast ehk nende katselisest rakendamisest alates.</p> <p>Uutel alustel koostatud kutsekeskharidusõppe õppekavade ülesehitus arvestab juba toodud ettepanekut sisaldades õpingutesse sissejuhatavaid mooduleid, mille eesmärgiks arendada õpilase elukestvaks õppeks ja ühiskondlikus elus hakkamasaamiseks vajalikke pädevusi ja oskusi, mis toetavad teda edasisel õpiteel sh kutse- ja eriala valikul. Need põhiõpingute moodulid on ühesuguse nimetuse, õppe mahu ja õpiväljunditega kõigis § 1 lõikes 2 nimetatud kutsekeskharidusõppe õppekavades ja nende õppe maht kokku on 30 EKAPit. Õpinguid sissejuhatavate moodulite õppe korraldus esimesel õppeaastal peab võimaldama õpilasel vahetada soovi korral õppekava.</p>
<p>Täpsemalt soovime tagasisidet anda Külalismajanduse eriala õppekava kohta (lisa 7):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Termin “külalismajandus” ei ole üldlevinud, mistõttu teeme palume nimetada õppekava nimega “Turismiteenused” 2) Palume nimetada eelnõus välja pakutud inglisekeelne nimi õppekavale “<i>Hospitality Management</i>” <i>Hospitality</i> või <i>Hospitality services</i>. 3) Külalismajanduse eriala õppekava kirjelduses (lisa 7) on spetsialiseerumisena (punkt 2.3.1) majutamise ja toitlustamise suunal toodud “spetsialiseerumine toitade valmistamiseks”. Palume selle selguse huvides nimega “spetsialiseerumine kokaks”. 4) Palume nimetada punktis 2.3.3 nimetatud “spetsialiseerumine turismiettevõtete teenindusele” “spetsialiseerumine 	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Muudetud on antud õppekava nimetust määruses ja selle lisas, asendades nimetuse „Külalismajandus“ nimetusega „Turismiteenused“ (inglise keeles <i>Tourism and Hospitality Services</i>)</p> <p>Õppekavaga ettenähtud majutamise ja toitlustamise suunal toodud spetsialiseerumise nimetus „toitude valmistamine“ asendatakse laiema mõistega „toitlustamine“, et tagada ühtlustatud lähenemine spetsialiseerumiste kirjeldamisele. Definitsiooni kohaselt hõlmab toitlustamine toidu valmistamist ja turustamist otse tarbijale kõige laiemas tähenduses. Toitlustamise alla kuuluvad näiteks toidu valmistamine sh selleks vajalike toiduainete ja -kaupade käitlemine, töötlemine ja</p>

<p>turismiteenindusele”, kuna turismiettevõtete hulka kuuluvad nii majutus-, toitlustus-, kui ka reisikorraldusettevõtted, laiemalt veel ka vaba aja veetmise ning transpordi ettevõtted</p>	<p>serveerimine (sh kaasamüük) kohvikus, restoranis, koolis, haiglas jne. Sama suunavaliku spetsialiseerumise nimetust „turismiettevõtete teenindus“ ei muudeta.</p>
<p>EESTI KUTSEÕPPE EDENDAMISE ÜHING</p>	
<p>Moodulis “Oskused eluks ja tööks” ei ole eraldi välja toodud kodanikupädevusi, rõhutatud kodanikuaktiivsuse tähtsust. Puuduvad näiteks märksõnad “demokraatia”, “Euroopa” või “väärtused”. Neid teemasid käsitletakse küll üldharidusõpingute moodulites, kuid võrreldes näiteks rohe- ja digipädevuste arendamisega on kodanikupädevuste arendamine õpingute sissejuhatavas osas pinnapealseks. Soovitame lisada kodanikupädevusi rõhutatavaid õpiväljundeid ja hindamiskriteeriume.</p>	<p>Teadmiseks võetud. Kodanikupädevustele on riiklikus õppekavas tähelepanu pööratud nii kutsekeskharidusõppe eesmärgis kui õppe tulemusena omandatavates õpiväljundites, mis tähendab, et kodanikupädevuse kui olulise üldpädevuse arendamisega tuleb tegeleda õppe läbiviimisel läbivalt. Üldpädevuste arendamine seondub õppe- ja hindamismeetodite valikuga, mida kajastatakse kooli õppekava rakenduskavas. Kodanikupädevuse temaatikat on kajastatud õppekava üldharidusõpingute moodulites „Sotsiaalne“ ning „Riigikaitseõpetus“. Eraldi õpiväljundi lisamine moodulile „Oskused eluks ja tööks“ pole eeltoodut arvestades vajalik.</p>
<p>Kogu eelnõust ei selgu, millistel alustel valivad õppijad ühe või teise suuna või spetsialiseerumise ning millised on kooli õigused või kohustused suundi/spetsialiseerumisi pakkuda.</p>	<p>Arvestatud. Määruse eelnõu § 2 on täiendatud lõikega 2 järgnevas sõnastuses: <i>„Kool arvestab õppekava koostamisel, et õpilase õpitee oleks valikuterohke pakkudes õppekavaga erinevaid suunavalikuid või spetsialiseerumisi ja tehes vajadusel koostööd teiste õppeasutustega. Suuna- ja spetsialiseerumise valiku võimalused ja tingimused sätestatakse kooli õppekavas“.</i></p>
<p>Ettepanekuid riikliku õppekava lisade täiendamiseks ja parandamiseks.</p>	<p>Arvestatud.</p>